

KATHERINE MANSFIELD'İN, "ROSABEL'İN YORGUNLUĞU" VE "KÜÇÜK DADI" ADLI
KISA ÖYKÜLERİNDE KADIN İMGESİ

Woman Image Katherine Mansfield's "The Tiredness of Rosabel" and "Little Governess"

M. Başak UYSAL*

Öz

"Rosabel'in Yorgunluğu" çalışmak zorunda kalan başkadın karakter Rosabel'in acıklı hikâyesini anlatır. Bu kısa öykü kapitalist toplumda Mansfield bir mağazada çalışan bir kızın sınıflara bölünmüş toplumda var olma mücadelesini ele almaktadır. Öte yandan, "*Küçük Dadi*" kadınların haksızlığa uğramasına, soyutlanmasına ve birbirlerine destekten yoksun olmalarına bir tepki olarak görünür. **Anahtar Kelimeler:** Kısa öykü, Wolfgang Borchert, savaş sonrası edebiyat

Abstract

"The Tiredness of Rosabel" tells the touching story of the main female character, Rosabel. In this short story, Mansfield discusses the survival struggle of a girl working at a store in a capitalist society stratified by various social classes. On the other hand, "The Little Governess" seems as a reaction against the unfair treatment and isolation of women and the lack of mutual support among them. **Key Words:** Woman image, social class difference, male domination

GİRİŞ

Yirminci yüzyıl kadın yazarları arasında kısa öykü türüne katkısı inkâr edilemez olan Katherine Mansfield gerek kendisinin bir kadın yazar olması, gerekse öykülerinde hâkim olan kadın başkarakter seçimiyle feminist düşünceye çok yakın bir duruş sergiler. Viktorya dönemi kadınının geleneksel anlamda resmedilmesinin aksine, Mansfield parmak ısırtan açık sözlülüğü yoluyla dikkatleri erkek-kadın ilişkilerine çeker.

Bir kadının yaşam biçimindeki bu yeniliği tecrübe etmesinin kolay olmadığı dikkate değer bir olgudur. Bu bağlamda, Mansfield öykülerinde kendi çocukluk anılarını, cinsiyet kavramını sorgulamasını, kadınların bir başka kadınla olan ilişkilerini, kadınların haksızlığa uğramasını, soyutlanmasını ve birbirlerini destekleyememelerini derinlemesine inceler. Eserlerinde yarattığı bazı kadınlar kendi özel dünyalarına çekilerek veya

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, mbuysal@atauni.edu.tr

çocuklarının isteklerine karşı çıkarak geçici bir süre erkek gücünün baskısından bir nebze de olsa uzak kalmayı başarabilirler, fakat sadece yüzeysel konularda başarılı olabilirler. Evlilikteki cinsel savaşta kadınlar sadece küçük çapta başarı kazanırlarken, erkekler asıl savaştan galip çıkan taraf olurlar.

Kadın karakterler Mansfield'in eserlerinde daha çok toplum dışına itilmişler, sınırdışı edilmişler, azınlıklar ve varoşlarda yaşayanlar olarak göze çarparlar. Genellikle eril bir gücün altında ezilirler; çocuk yetiştirmenin, bastırılmış hayal kırıklıklarının, kifayetsizliğin ve tatminsizliklerinin vermiş olduğu suçluluk duygusunun sonucunda sağlıkları bozulur. Onlar için evlilik yaşamı ne kadar zorsa, hastalık çok daha kötüdür. Sağlıklı eşler zayıf olan tarafa yardım etmek için fedakârlık yapmazlar ve bunun neticesinde kırgınlıklar ortaya çıkar. Hatta kişinin günlük yaşama bağlılığı zayıfladığı için kendini çevresinden ve toplumdan soyutlama da giderek artar; zayıflık kişiyi kendisine bile yardım edemeyecek bir hale sokar.

Aile yaşamından tamamıyla kaçınıp radikal bir şekilde tavır alan veya kendilerini ilgilendiren ihtiyaçlarını ailelerinden önde tutan kadınlar yanlış yönlendirilmiş olarak değerlendirilirler. Mansfield bu karakterlerini kalpsiz, basit ve kısıtlı bir zekâyâ sahip olarak betimler. Evli çiftlerle bekâr çiftlerin arasındaki paradoksu da anlatır. Eserlerinde saadet ile ıstırapı birleştirir. Evlilikteki ya da duygusal bağı olan birlikteliklerdeki iki taraf düşünüldüğünde, hangi tarafın üzüntüyle ilgili duygu ve düşüncelere maruz kaldığını gayet açıkça ortaya döker: Kadın.

Rosabel'in Yorgunluğu

Mansfield "Rosabel'in Yorgunluğu" öyküsünde işçi sınıfında hayat mücadelesi veren Rosabel'in bir kadın şapkacısında bir gün içindeki hayatından kesitler sunarak eseri üçüncü kişi gözünden anlatır. Hikâyeye bütünüyle metaforiktir. Rosabel'in bu yorgunluğu, aslında kadının toplumdaki yorgunluğuna atıfta bulunmaktadır. Daha ilk satırlardan itibaren kadın alışıktığımız gibi evinde çocuğuyla ve ev işleriyle ilgilenen bir kadın olmayan, kabuğundan çıkıp, dış dünyayla tanışan birisidir.

Bu hikâyede kadın bir şapkacıda çalışmaktadır ve işini fazlasıyla ciddiye almaktadır. Rosabel orta sınıf çalışan kadın örneği olarak az para karşılığında çok çalışmak gerektiği gerçeğini gözler önüne serer. Yorucu bir iş gününün ardından hayalini kurduğu "içi kestane doldurulmuş fırında ördek, taze bezelye, konyak soslu tatlı" veya "sıcak, güçlü, tok tutan bir şeyler"¹dir. Yaşamısına ancak yetecek kadar para kazanıyor olacak kendisine bir demet menekşe almak ve karnını doyurmak arasında seçim yapmak zorundadır.

Böylelikle şaşalı şehir yaşamı ve orta sınıf yaşantısı arasındaki fark ortaya çıkar. Çalışan bir kadının iş çıkışında evine ulaşmak için otobüsü tercih etmek zorunda kalışı

¹ Katherine Mansfield, *Katıksız Mutluluk*, İşbankası yayımları, 2009, s.567.

ve otobüsteki insanların durumu toplumdaki çalışan sınıf imgesini şu sözlerle göz önüne serer:

"Ayakları feci ıslaktı, eteğinin alt kısımlarıyla iç etekliğinin kara, yağlı çamurla sıvanmış olduğunu biliyordu. Mide bulandırıcı ılık insan kokusu vardı- otobüsteki herkesten sızıyor gibiydi- ve öylesine kıpırtısızca oturan, gözleri önlerine dikili herkesin yüzünde aynı anlatım görülüyordu."²

Üçüncü kişi Rosabel'i otobüs camından dışarıyı seyrederken anlatır ve şunları dile getirir: "sokak bulanıktı, sisliydi ama camlara çarpan ışıklar opale, gümüşe çeviriyordu,"³ Bu satırlarda aslında ana karakterimizin ruh hali anlatılmaktadır. Rosabel yorgun, bitkin ve karamsardır, fakat opale dönen renkler hala hayata dair umutlarının olduğunu ifade etmektedir. Gerek otobüsteki insanların yaşamı ve gerekse otobüsün dışındaki insanların yaşantıları bir tür karşıtlık oluşturur. Bu karşıtlık otobüsün camlarından görülen dış dünya ve otobüsün içindeki dünyadır ve ironik olan her iki dünyanın da gerçekten var olduğudur. Bu bağlamda, yazar tarafından toplumu oluşturan bireylerin dünyaları arasındaki fark ortaya konur. Eserin kurgusunu Pamela Dunbar "Bütün hikâye gerçeklik ve rüya arasındaki geleneksel Romantik karşıtlık üzerine kuruludur. İki arasındaki fark baştan beri vurgulanır"⁴ diye belirtir.

Hikâyenin ilerleyen bölümlerinde Rosabel'in düşlediği dünya ve kendi yaşadığı dünya arasında da karşıtlık görülür. Aslında onun düşlediği dünya kendisi için hayal olsa da başkalarının gerçek dünyasıdır. Mansfield bireylerin dünyaları arasındaki karşıtlıkları hem otobüsü kullanarak iki farklı gerçeklik, hem de hayali kullanarak fantezi ve gerçeklik bağlamında vurgular.

Rosabel'in otobüste *Anna Lombard* kitabı okuyan bir kızın yanına oturuşu vurgulanır. Kitabın önemi altı milyondan fazla kopyasının basılmasından ve modern kadın imgesini içermesinden kaynaklanır. Modern toplumu oluşturan kadınların değişen yaşamları ve modernleşme yolunda yaşadıklarının ifadesi metonimi ile üstü kapalı bir biçimde belirtilir. Rosabel'in kızın okuduğu kitaba iğrenerek bakması ve kızın ise etrafını unutacak kadar kitabı okumaya dalması arasındada karşıtlık görülür. Rosabel modern yaşamın bir parçası olan çalışan kadının içler acısı halini simgelerken, kitapta anlatılan kadın eğlenmeye giden iyi giyimli bir kadını simgeler.

² a.g.e.s.567.

³ a.g.e.s.567.

⁴ a.g.e.s.567.

“Kızın öylesine kendini kaptırarak okuduğu, Rosabel’i iğrendiren biçimde dudaklarını oynatıp işaret parmağıyla başparmağını yalayarak sayfasını çevirdiği kitaba göz attı. Çok açıkça göremedi; sıcak, kösnül, çalgıların çalındığı gece ve güzel, beyaz omuzları olan kız üzerine bir şeylerdi.”⁵

Bu bağlamda, Rosabel belki de kitabın gerçekliğe karşı yanıltıcı bir tutum sergilemesinden tiksindir. Otobüste kitap okuyan kız bir bakıma şaşalı yaşama özenen bir kadın imgesi oluşturur. Bunun yanında, otobüs içindeki “Sapilo Size Zaman Kazandırır, İşten Kurtarır- Heinz Domates Suyu”⁶ gibi reklamların ifadesi ile modernliğe tekrar vurgu yapılır. Rosabel’in yorgunluğu ve bu reklamları sıkıcı bulması arasındaki bağ modern dünya ve çalışan kadının bu dünyadaki yeri arasındaki olumsuzluğu ifade eder. Dunbar bu durumu şöyle ifade eder: “ ‘Yorgunluk’ özellikle rüyanın sadece ilahi hayal gücünün gizemli istilasına göre değil, aynı zamanda onun ticari suiistimal ve rastlantı ürünü olarak nasıl yapılandırıldığına odaklanır.”⁷ Rosabel’in yorgunluğu hem fiziksel hem psikolojik olarak algılanabilir. Fiziksel yorgunluğun ifadesi evine ulaşmayı başaran Rosabel’in şu düşüncesiyle örneklenir:

“Richmond Sokağı’na ulaştığı için sevinçten bayram yapıyordu ama sokağın köşesinden 26 numaraya varıncaya kadar o dört kat merdiveni aklından çıkaramadı. Ah, niçin dört kat! İnsanların bu kadar yüksekte oturmalarını beklemek gerçekten suçtu. Her evin asansörü olmalıydı, basit, pahalı olmayan bir şey ya da Earl’s Court’taki gibi elektrikli merdiven-ama dört kat merdiven!”⁸

Kızın odasına girmesi bir yandan kısmen içine hapsediği hayatı simgelerken, diğer taraftan dış dünyadan gelebilecek tehlikelere karşı güvende olduğunu gösterir. “Yere diz çöktü, pencerenin pervazına kollarını dayadı. Kendisiyle dışarıdaki kocaman ıslak dünya arasında yalnızca ince bir cam tabakası vardı.”⁹ Rosabel’in çalışmaktan bu kadar yorulmasına karşılık ancak karnını doyurabilecek kadar para kazanması ve sadece bir göz odada yaşayabilmesi modern insanın toplumdaki soyutlanışını ve yalnızlığını vurgular. Yine Dunbar’a göre “hikâye metropolde geçse de sadece huzur verici özgürlük beklentisini içermez, aynı zamanda hiçbir yerde açıkça ifade edilmediği bilinen yalnızlık kaygısını içerir.”¹⁰

Modern dünyada çalışan kadın özgürlükçü görünmesine rağmen yalnız ve savunmasızdır. Heather Murray’e göre Mansfield’in öykülerinde ortaya koyduğu kadın tiplerinde “kendi başlarına yaşamaya çalışan Bayan Brill, Ada Moss ve Rosabel gibi çalışan sınıf kadınları, Berly Fairfield gibi orta sınıf kadınlarından daha savunmasızdırlar,

⁵ Pamela Dunbar, *Radical Mansfield: Double discourse in Katherine Mansfield’s Short stories*, New York: St. Martins Press, 1997. s:5.

⁶ a.g.e.s.567-568.

⁷ Dunbar,s.5.

⁸ Mansfield.s.568.

⁹ Mansfield.s.569.

¹⁰ Dunbar.s.5.

çünkü destekleyici bir aile yapısı yoktur, erkek korumasından ve gerçek topluluktan uzaktırlar."¹¹

Odasına ulaşan Rosabel'in gün boyu yaşadıklarını düşünürken birkaç kadından daha bahsetmesi bir yandan kurguya devinim kazandırırken diğer yandan okura farklı kadın imgeleri sunar.

"Gün boyu olan her şeyi düşünmeye başladı. Hiç unutulabilir miydi, gri yağmurluk giymiş, süslü dantel şapka isteyen o korkunç kadını- 'iki yanında gül pembesi bir şeyler olan mor bir şey'- ya da dükkânda ne var ne yok hepsini denedikten sonra 'yarın uğrayıp kesin kararını vereceğini' söyleyen kıızı."¹²

Bu kadın imgelerinin kullanılması Rosabel'in alışverişe gelen kadınların tutumlarından rahatsız olduğunu ifade eder. Belki de kendisi şapka almaya gelen kadınları kıskanmaktadır. Bir tarafta canla başla çalışıp ancak karnını doyurabilecekken, hemcinslerinin kendilerine şapka alabilecek parayı bulması Rosabel'in onları kıskanmasına neden olduğu söylenebilir. Rosabel unutamadığı ve kıskandığı diğer kadını "çok güzel kızıl saçları, beyaz teni, geçen hafta Paris'ten getirdikleri, içine altın rengi serpiştirilmiş o yeşil kurdele rengi gözleri olan kız"¹³ sözleriyle ifade eder. Bu kadın okurun karşısına çıkan ikinci önemli kadın imgesidir, çünkü Rosabel'in hayallerinde kendini onun yerine koyacak kadar imrenmesi söz konusudur.

Kadın dükkâna yanında iyi giyimli ve isminin Harry olduğu ifade edilen genç bir erkekle gelir ve ona dönerek "tam olarak istediğim nedir benim, Harry?"¹⁴ diyerek bir bakıma üst sınıftan ve zengin olan kadının acizliğini ve savunmasızlığını imgeler. Diğer yandan, alacağı şapkanın ödemesini erkek yapacağı için kendi isteklerini bir kenara bırakıp erkeğe bağımlı yaşayan bir kadın imgesi oluşturduğu da ifade edilebilir. Bu bağlamda, Murray Mansfield için "onun yalnız kadınları 'tuhaf bir biçimde dört dörtlük' değillerdir, bazılarının 'mutlu olmak için yoğun kapasitesi' olsa da bunun farkına varmazlar"¹⁵ ifadesini kullanarak çalışan kadın için yaşam ne kadar zor olsa da başka birine bağımlı yaşamının da olumsuzluğunu vurgular. Rosabel'in kendi halinden memnuniyetsiz olarak kendini bu kadın yerine koyup hayallere dalması Murray'i doğrular nitelikte bir örnektir.

Rosabel yalnız bir kızdır. Öyküde hiç bir arkadaşından ya da herhangi bir aile üyesinden bahsedilmez. Onu bu yalnızlıktan kurtaran ise kurduğu hayallerdir. Kendini kadın şapkaları satan mağazaya gelen kızın yerine koyar ve kendi hayatından uzaklaşıp hayallere dalar:

¹¹ Heather Murry, *Double lives: women in the stories of Katherine Mansfield*. New Zeland: University of Otago Press.s.64.

¹² Mansfield.s.569.

¹³ a.g.e.s.569.

¹⁴ a.g.e.s.569.

¹⁵ Murray. s. 549.

"Varsayalım yer değiştirdiler. Rosabel onunla birlikte eve gidecekti arabada.. Hizmetçisi Rosabel'in peşi sıra şapka kutusunu yukarı çıkarırken erkek arabada bekleyecekti. Sonra kocaman, her yanında sade gümüş vazolarda güller olan pembe beyaz yatak odası. Aynanın önüne oturacaktı, ufak tefek Fransız hizmetçi şapkasını bağlayacak, ince, güzel bir tül, başka bir çift beyaz süet eldiven bulacaktı"¹⁶

Öte yanda, şapkacı dükkânına kadınla gelen sevgilisi Harry Rosebel'i büyüler. Adamın kadına karşı takındığı centilmence tavır karşısında "Erkeğin yüzü onu büyülemişti; o güzel düz kaşlarını, alnından geriye çok hafif kıvrımla giden saçını, gülüşünü, tepeden bakan ağzını açıkça görebiliyordu."¹⁷ Murray'e göre Rosebel'in bu iç dünyası "sembolik olarak dış dünyaya değil, onun hayal bilincine teslim oluşudur."¹⁸ Rosabel'in hayal kurarken yaptığı evin tasviri, uşak, hizmetçi, kürk, eldiven, mendil, gümüş ayakkabılar, gümüş atkı ve küçük gümüş yelpaze gibi kavramlar üst sınıf insanlar için kullanılan semboller niteliğindedir. Rosabel sahip olamadığı şeylere karşı özlem duyar. Dunbar Rosabel için "Onun hayali aslında sadelik özlemi ve lüks arzusunun; ilgi ihtiyacından kaynaklanan aşka duyulan açlığın birleşimi olan bir tür evrensel kadın hayalidir"¹⁹ diye bahseder. Hikâyenin başlığında vurgulanan 'yorgunluk' kelimesi bir taraftan Rosabel için çalışmaktan kaynaklanan fiziksel ve ruhsal yorgunluğu ifade ederken, diğer taraftan hayalini kurduğu kadın için eğlenmekten, dans etmekten kaynaklanan yorgunluğu ifade eder.

Sevdiği erkeğin ona adıyla seslenişi ve onu kollarının arasına alması Rosabel için erkeğin sığınmak olarak görülmesi kadının kendine olan güvensizliğini, aşka ve ilgiye duyduğu özlemi ifade eder. Bunun yanında, hayalinde sevdiği adamla nişanlanır ve evlenir. Tıpkı mutlu sonla biten peri masallarında olduğu gibi. Aslında okur bütün kadınların külkedisi masalına benzeyen ortak hayalini Rosabel'de görür. Ancak masaldan farklı olarak hikâye Rosabel'in kendi gerçekliğine geri dönüşü ile sonlanır. Uyumak için yatağına gitmeden önce hayalini kurduğu beyaz tülde yapılan gümüş rengi elbise yerine "kaba patiska geceliğini"²⁰ giyer. Bunun yanında, uyuyup uyandıktan sonra kendine gelmesi hayalini kurduğu masalın mutlu sonla değil gerçekle sonlandığını gösterir. Mansfield, bu hikâye ile yalnız ve çalışan kadının toplum içindeki yeri ve kendi iç dünyası arasındaki çelişkiyi gözler önüne sererken, hayal ve gerçek arasındaki ince çizgiye vurgu yapar. Ayrıca toplumda itilen, yalnızlığa mahkûm edilen kadın, kendini güvende hissedebileceği, varlığından güç alabileceği bir sığınak, bir güç, bir destek arayışı içindedir.

Sonuç olarak Mansfield'in "Rosabel'in Yorgunluğu" adlı kısa öyküsü başkadın karakter Rosabel'in çalışmak zorunda kalan bir kızın acıklı hikâyesini resmeder. Bu kısa öyküde kapitalist toplumda var olan hiyerarşi sistemini ve kadınların aralarındaki

¹⁶ a.g.e.s. 571.

¹⁷ a.g.e.s.570-571

¹⁸ a.g.e.s. 6.

¹⁹ a.g.e.s.6.

²⁰ Mansfield.s.573.

rekabet sunulmaktadır. Mansfield, mağazada çalışan bir kızın sınıflara bölünmüş toplumda var olma mücadelesini ele almaktadır. Başkahraman Rosabel, toplumsal sınıflaşmanın ve hayat şartlarının bir mağduru gibi gösterilir.

Bir şapka mağazasında çalışması ve bu mağazada toplumun üst tabakasından insanlara hizmet vermesi, Rosabel'in kendi sınıfını sorgulaması ve düşünmesine yol açar. Zengin ve varlıklı kadınların orta ve alt sınıfı kadınlarını aşağılamalarını aklından çıkarmaz. Yaşadığı toplumsal baskıdan o kadar bunalmıştır ki, kendisinin üst tabakada lüks bir hayat sürmesinin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini bilse de hayaller kurar. Rosabel, bütün hayalleri toplumun sınırlamalarının dışına çıkamayan, içinde yaşadığı topluma yabancılaşmış zavallı bir kızdır. Bu kısa öykü, kadının bir hayal dünyasını bile kuramayacak olması ve kadının tek görevinin dünyanın toplumsal maddi problemleriyle yüzleşmesi gereği fikrini ortaya koymaktadır. Mansfield'in burada kadınların sadece aile içinde ve ev hayatında değil, aynı zamanda toplumsal hayatta da baskı altında bırakıldığını vurgulamak istemektedir.

Küçük Dadı

Küçük Dadı bekâr bir kadının toplumda yaşadığı zorluklara ve toplumun kadına olan bakış açısına dikkat çeker. Bu kısa öykü Mansfield'in kimsesiz/yalnız kadın imgesinin vurgulandığı eski öykülerinden biridir. Mansfield'in öykülerinin genelinde olduğu gibi eserin başkarakteri isimsizdir. Okur öykünün başlığına bakarak karakter hakkında bazı bilgiler edinir. Karakterimiz bir dadıdır ve oldukça genç yaşadadır. Sydney Janet Kaplan'a göre "*Küçük Dadı* bir kurgu yazarı olarak Mansfield'in konu alanının 'estetik'ten ziyade 'gerçekçi' kısmına dâhildir, erkek gücünün hâkim olduğu bir dünyada kadınların savunmasızlığına odaklanmıştır."²¹ Bu öyküdeki kadın tarifi yine zayıf, dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunmasız ve kendisinden faydalanılmak istenen bir kız çocuğudur. Henüz hayatın gerçeklerini yaşamamış ve tanımamıştır. Eserde erkeklerin yoğunlukta olduğu bir sosyal hayat içinde küçük dadının ayakları yere sağlam basabilen kadınlardan biri olma girişimi anlatılır. Yine Kaplan'a göre "Mansfield bu genç kadını yabancı bir çevre içerisine yalnız başına ve kadın toplumunun geleneksel destekleyici etkileşiminden yoksun bir şekilde sunarak erkeklerin dünyasında kadınların savunmasızlığını ifşa eder."²²

İlk kez yurtdışı deneyimi için Almanya'ya dadılık yapmaya giden küçük bir kızın yolculuğu boyunca erkekler yüzünden yaşadığı zorlukların anlatıldığı öyküde, kızın bu yaşta bile kadınların toplum içindeki yerini öğrenmesinin gerekliliğini ortaya konulur. Dadı Bulma Bürosu'ndaki bayan ona "Akşam vapuruna binseniz daha iyi, arkasından trende 'Yalnızca Kadınlar' vagonuna girerseniz, yabancı bir otelde uyumaktan

²¹ Sydney Janet Kaplan, *Katherine Mansfield and the Origins of Modernist Fiction*, Cornell University Press, 1991, s.118.

²² Kaplan, s.118.

çok daha güvende olursunuz. Vagondan dışarı çıkmayın; koridorlarda dolaşmayın, tuvalete girerseniz mutlaka kapıyı kilitleyin”²³ türünden tembihlerde bulunur.

Vapur yolculuğu sırasında genç kız kendini güvende hisseder. Hanımlar Kamarasındaki kadın görevlinin varlığından destek almıştır. Onun rahatlaması beraberinde anlatımı da yumuşatmış, tedirginliği alıp götürmüştür.

“Hanımlar Kamarası çok hoştu. Kadın görevli çok kibardı, onun için parasını değiştirdi, ayaklarını battaniyenin altına soktu. Pembe filiz deseniyle süslü, sert kanepelerden birine uzandı, içten doğal davranan, şapkalarını yastıklarına koyan, çizmelerini, etekliklerini çıkararak... öteki yolcuları izledi. “Yolculuk yapmayı seviyorum” diye düşündü küçük dadı. Gülümsedi, ılık sallantıya bıraktı kendini.”²⁴

Vapurdan adımını atar atmaz siyah deri şapkalı, kaba bir hamal onun izni olmadan kıyafetlerinin olduğu sepeti alıp tren istasyonuna yönelmiştir. Hanımlar vagonuna geldiğinde ise küçük dadının verdiği parayı çok az bulup küstahça kıza geri fırlatmıştır. Bu haksızlığın ona, tek başına gece yolculuğuna çıktığı için yapıldığını farkındadır. Yine de o hamal tarafından dolandırılmamanın haklı gururunu yaşamaktadır. Vagona binince kendini güvende hissederek rahatlar. Aynadaki aksini rahatlatmak için o korkmuş yüze bakıp “her şey bitti” diyebilmiştir. Çünkü aynada gördüğü kendinden daha çok korkmuş bir kadın silüetidir ve onun da kendini güvende hissetmeye ihtiyacı vardır. Ayna imgesi Mansfield tarafından çok etkileyici bir şekilde kullanılmıştır. Gördüğü yüz kendine aittir; ancak bu denli korkmasına sebep olan durumu hak etmemiştir. Asıl sorumlu toplumdur. Asıl suçlu kadına tutulan aynadır ve gerçek kadını yansıtmamaktadır.

“Nasıl da tuhaf her şey” diye düşündü küçük dadı, “hem de gecenin bir yarısı.” Güvenli köşesinden dışarı baktı, artık korkmadan, o bir frangı vermediği için gururlu. “Kendi başımın çaresine bakabilirim-elbette bakabilirim. İşin önemli yanı kaçınmak.”²⁵

Genç kızın aklında bu düşünceler dolanırken, trende ansızın koridordan ayak sesleri, gürültülü kahkahalarla kesilen yüksek erkek sesleri duyulur. Camdan ona bakan dört genç adamın yan vagona geçmesi endişe duymasına sebep olur. Birbirlerine kıızı gösterip kahkahalarla fıkralar anlatmaları az önce silinen güvensizliğini geri çağırır. “Keşke vagona bir kadın daha olsaydı. Yandaki adamlardan korkuyorum”²⁶ ifadesiyle kadın gözüyle erkeklerin korkunç olduğu belirtilir. Bu ifade, kadınların birbirlerine olan ihtiyaçları ve kadınların birlik olduğunda güçlü olduklarına dair yapılan bir vurgudur. Yolculuk yaparken bile kadın savunmasızdır ve kendini güvende hissetmez. Bir nevi yine toplum yaşamından soyutlanmıştır. Olay örgüsü ilerlerken genç kızın yanına yaşlı bir adam oturur, ilk başta ondan da tedirgin olan kız, adamın güven veren

²³ Mansfield .s.182.

²⁴ a.g.e.s.181-182

²⁵ a.g.e.s.185.

²⁶ a.g.e.s.186.

konuşmaları ve davranışlarıyla rahatlar. Belki de ilk kez bir erkeğe güvenmeye karar verir. Yaşlı bir adamın ne zararı olabilir diye düşünerek kendi iç dünyasının kapılarını ona açar. Yolculuk boyunca öyle mutlu olur ki, yaşlı adam genç kızın kendisine güvenmesi için elinden geleni yapar. Okuması için genç kıza gazetesini verir, bir durakta inip onun için çilek alır.

Bir ara vagona girmeye çalışan yan taraftaki adamların davranışları için terbiyesizlik diye söylenen yaşlı adam, kızdan çok kendi kendine " bayağı, edepsiz adamlar! Korkarım sizi tedirgin ettiler, tatlı Fraulein, içeri öyle dalarak"²⁷ diyerek genç kızın kendisine güvenini sağlamlaştırrır. Yaşlı adam gerçekten küçük kıza yardım etmek, onu korumak, güvende tutmak isteyen, yardımsever bir kimse gibi görünür.

Yolculuğun sonunda tatlı yaşlı adam genç kıza Münih'i gezdirmeyi teklif eder. Genç kızın yaşlı adamla birlikte gezerken "Ah, öyle korkunç mutluyum ki!" diye düşünmesinden ilk kez kabuğundan sıyrılıp dış dünyaya açılması karşısında duyduğu heyecan ifade edilir. Bunun yanında, kızın saf denebilecek kadar yaşlı adama güvenmesi ve onu zararsız görmesi "bu benim hayatımın en mutlu günü oldu. Böylesine bir günü hayal bile edemezdim... Onun gönül borcu yüklü yüreği, bu peri masalı dedesine duyduğu sevgiyle parlıyordu"²⁸ cümleleriyle ifade edilir. Ayrıca genç bir kızın masum yüreği, düşüncesindeki saflık, tecrübesizlikle yaşlı adama koşulsuz güvenmesi gözler önüne serilir. Bir bakıma kadın imgesi genç bir kızın bakış açısıyla saflaştırılır.

Öykü kadınların bu korunmasız, masum ve saf hallerine dikkat çeker. Oysa genç kız güvendiği bu yaşlı adamın evine geldiğinde onun asıl amacının ne olduğunu anlar ve yaşlı adamın onu zorla öpmesi sonrası tekrar kendi gerçekliğine geri döner. Hem işinden hem hayallerinden olan genç kız içinden "bu bir rüyaydı! Gerçek değildi! Bu hiç aynı yaşlı adam değildi! Ah ne korkunç!"²⁹ diye geçirir. Burada, kızın kendi gerçekliği ile dış dünyanın gerçekliğinin zıtlık içerdiği açıktır. Çünkü kızın rüya olarak gördüğü bu durum aslında yaşamın gerçeğidir. Küçük yaşta edindiği bu deneyim belki de yaşamı boyunca onun hiçbir erkeğe güvenmemesine neden olacaktır. Yaşlı adamın genç kıza kendi kötü emellerine alet etmek için kandırması, dahası kıza hiç düşünmeden saldırması erkeklerin ne kadar sinsi, içten pazarlıklı olabileceklerini gösterir. Küçük bir kızın masum, hayal ve güven dolu dünyasıyla, yaşlı bir adamın kadınlara karşı şehvet dolu, güven vermeyen dünyası karşılaştırılır.

Mansfield, bu öyküyle kadınların erkeklere olan haklı güvensizliklerini doğrular. Bunun yanında, kadınların toplumdaki ayrı tutulduğunu ve erkekler karşısında savunmasız olduklarını okuyucuya gösterir. Yaşlı adam imgesi ise erkeklerin her ne yaşta olursa olsunlar kadınlar için tehlike oluşturduklarını gösterir. Bunun yanında, erkeklerin kadınları kandırmak için yaptıkları türlü oyunların örneğini gözler önüne serer. Diğer taraftan, genç kızın tecrübesizlikle bir erkeğe güvenme hatası kadınlara ders verecek

²⁷ a.g.e.s.189.

²⁸ a.g.e.s.195.

²⁹ a.g.e.s.196.

niteliktedir. Kadın ve erkek arasındaki ayrımın örneklendiği öyküde yaşamın gerçekliği de gözler önüne serilir.

SONUÇ

Sonuç olarak Mansfield bu iki kısa öyküde farklı yaş gruplarından ve medeni halleri farklı olan kadın karakterleri betimler. Öykülerdeki kadınlar ve yaşantıları dönem Avrupa'sının toplumunu resmeder. Kadınların kendi içlerinde yaşadıkları zorluklar, ev işleri, çocuk bakma görevleri dışında kendilerine dayatılan yaşantıya boyun eğmeleri, kalabalık içindeki yalnızlıkları, toplumdan dışlanmışlıkları, bütün bunların farkında olarak yaşamlarına devam etme zorunlulukları okuyucunun dikkatini çeker. Mansfield, bir kadın yazar olarak kadının durumunu kendi yaşantısı ve gözlemlerine dayanarak anlatırken, verdiği örnekler, seçtiği karakterler ve kullandığı dilin yalnlığıyla zaten karmaşık olan kadın karakterlerin iç dünyalarını anlamakta okuyucuya fırsat verir.

KAYNAKÇA

- DUNBAR, Pamela, *Radical Mansfield: double discourse in Katherine Mansfield's short stories*. New York: St. Martins Press, 1997
- MANSFIELD, Katherine, *Katıksız Mutluluk Bütün Öyküler*. (Çev.: Oya Dalgıç). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.
- MURRAY, Heather, (1990). *Double lives: women in the stories of Katherine Mansfield*. New Zeland: University of Otago Press.
- KAPLAN, Sydney Janet, *Katherine Mansfield and the Origins of Modernist Fiction*, Cornell University Press, 1991